

ЗАВЬЯЛОВА О. К. Инструментально-ансамблевое творчество Д. Бор-
тнянского в историко-культурном контексте эпохи. В статье рассматри-
вается камерно-инструментальное творчество Д. Бортнянского как образец
камерно-ансамблевой музыки эпохи. Облигатный тип его произведений обу-
славливался незначительным уровнем камерно-ансамблевого исполнитель-
ства, несовершенством инструментальной технологии и функциональным
предназначением определенных инструментов.

Ключевые слова: камерно-ансамблевое творчество, инструменталь-
но-ансамблевые жанры, облигатный тип изложения.

ZAVIALOVA O. The chamber-instrumental creativity by D. Bortnyansky
in the context of the epoch. The problems of band chamber-instrumental crea-
tivity the D. Bortnyansky in the context of epoch are examined. The type of
composition of obligato of his works of depend by the insignificant level of the
chamber-band execution, imperfection of instrumental technology and functional
destiny of certain instruments.

Key words: the chamber-band creativity, the instrumental-band genres, the
type of composition of obligato.

УДК 78.071.1(477) : 783

Андрій Кутасевич

**АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ
ДУХОВНО-МУЗИЧНИХ СПАДЩИН
СТЕПАНА ДЕГТЯРЬОВА Й АРТЕМА ВЕДЕЛЯ**

Творчість українських композиторів другої половини XVIII – по-
чатку XIX ст. Степана Оникійовича Дегтярьова (Дехтяревського,
1766–1813) й Артема Лук’яновича Веделя (Ведельського, 1767–1808)
належить до видатних явищ національної музичної культури. Духов-
но-музичні полотна цих майстрів доби Класицизму сьогодні так само
популярні в хорovому середовищі, як і сто, і двісті років тому. Вони
виконуються церковними та академічними капелами, під час богослу-
жінь та поза ними, звучать у храмах та концертних залах, записуються
у студіях звукозапису, лунають у радіоефірі. Мистецьку цінність ком-

позицій цих авторів визнано на міжнародному рівні. Водночас долі дегтярьовської та веделівської спадщин виявились драматичними, як і долі самих митців. Історичні обставини не сприяли системним дослідженням доробків С. Дегтярьова й А. Веделя ні в XIX ст., ні впродовж більшої частини XX ст. Наслідком цього є ситуація, коли дослідникам життя і творчості цих майстрів – історикам, музикознавцям та культурологам – доводиться стрімко надолужувати шлях, не пройдений протягом десятиліть і навіть століть. Цим визначається **актуальність** обраної теми. **Мета** статті – окреслити коло нагальних завдань у вивченні духовно-музичних спадщин С. Дегтярьова й А. Веделя.

Дослідження творчості давніх майстрів зазвичай так чи інакше пов'язане з певними труднощами, зумовленими об'єктивними причинами. Що ж до творчості С. Дегтярьова й А. Веделя, то ці труднощі особливо даються взнаки – вони становлять серйозні, а подеколи нездоланні перешкоди на шляху наукового опрацювання доробків музикантів.

Твори С. Дегтярьова й А. Веделя не видавались ні за життя митців, ні протягом тривалого часу по смерті – аж до кінця XIX ст., – попри велику й незмінну популярність у церковно-співочих колах тодішньої Російської імперії. Указом царя Павла I (1797) ознаменувалась кардинальна зміна офіційної політики щодо церковної музики. Сутність цього указу можна стисло охарактеризувати як перехід від західно-європейської стильової парадигми, домінуючої в роки правління Катерини II, до візантійсько-російської. Духовний концерт, який у час оголошення указу був провідним церковно-музичним жанром професійної композиторської творчості, відтоді поступово витіснявся на маргінес – його місце посіли гармонізації богослужбових піснеспівів давніх розспівів. На духовно-музичні композиції С. Дегтярьова й А. Веделя фактично було накладено офіційне табу, яке мало ще й соціальне підґрунтя щодо творів С. Дегтярьова (кріпацький статус майстра)¹ та політичне стосовно полотен А. Веделя (арешт митця 1799 р. та його довічне ув'язнення)². Виключно рукописне поширення творів обох митців призвело до того, що частину композицій було згодом

¹ Докладніше про це – у працях Ю. Горяйнова [2; 3] і В. Кука [9].

² Докладніше про це – у працях І. Соневицького [15] і В. Кука [8; 7].

утрачено, а з уцілілих далеко не всі збереглись в оригінальному вигляді. Побутуючи в нотних списках як анонімні, твори множились у варіантах (подібно до народних пісень), деякі з них поступово «втрачали» авторство, окремі отримували згодом помилкову атрибуцію.

Зміни загальної суспільно-політичної ситуації в Російській імперії на межі XIX–XX ст. сприяли масштабному відродженню духовної музики доби Класицизму. Саме тоді було вперше видано значну частину творів С. Дегтярьова й А. Веделя. Полотна цих майстрів публікувались переважно в Санкт-Петербурзі (Петрограді) – видавництвами П. Селіверстова (згодом О. Венцеля)³, «Нотно-книжное дело» (згодом Н. Адамсона)⁴, П. Кирєєва (Олександро-Невська лавра)⁵. Низку композицій було видано в Києві⁶ та Москві⁷. Однак далеко не всі з цих публікацій ґрунтувались на автентичних нотних текстах, та й не всі композиції названих майстрів збереглись в автографі або ранніх списках. Полотна друкувалися частіше в переробленому вигляді, іноді без зазначення авторства або навіть із хибною атрибуцією.

Після встановлення радянської влади відродженню давньої духовної музики було покладено край. Значну частину нотних джерел було знищено. Невідшкодованою втратою стало спалення на межі 1920–1930-х років рукописного зібрання духовно-музичних творів із нотного архіву Придворної співацької капели в Петрограді, у якому містилися серед іншого автографи полотен М. Березовського, Д. Бортнянського, С. Давидова та інших митців, пов'язаних своєю ді-

³ «Историческая хрестоматия церковного пения» за редакцією М. Лисицина, М. Гольтисона, М. Привалова; видання журналу «Музыка и пение» – збірники та окремі публікації духовно-музичних творів, 1900–1917 рр.

⁴ Окремі видання духовно-музичних творів, бл. 1911–1917 рр.

⁵ Збірники духовно-музичних творів за редакцією Є. Азєєва, І. Єльцова, Г. Ізвекова, М. Лагунова, М. Лебедева, С. Панченка, О. Туренкова, І. В. С. та К. І. К., 1911–1917 рр.

⁶ Збірники духовно-музичних творів за редакцією В. Петрушевського, 1911–1915 рр. (здебільшого твори А. Веделя).

⁷ Концерти С. Дегтярьова «Господи Боже мой, на Тя уповах», «Услиши, Господи, молитву мою» і «Хваліте Бога во святих Єго», опубліковані видавництвом П. Юргенсона (ценз. 1889 р.) в серії духовно-музичних творів та перекладень В. Ліріна з єдиною атрибутивною позначкою – «Перел. В. Лірина», тобто як анонімні концерти в редакції названого регента.

яльністю з Капелою, а також ранні списки композицій С. Дегтярьова й А. Веделя. Духовно-музичні спадщини Д. Бортнянського і С. Давида на той час були видані, тому для них це спалення не мало таких катастрофічних наслідків, як для спадщин інших авторів. Деякі нотні рукописи XIX ст. і примірники малотиражних видань межі XIX–XX ст. було вивезено за межі колишньої царської імперії, де вони опинялись переважно у приватних бібліотеках і ставали недоступними для дослідників. Грунтовні студії церковно-музичного мистецтва в Радянському Союзі були унеможливлені – через панування державної політики воєнничого атеїзму. Дослідники ж давньої духовної музики в українській та російській заокеанських діаспорах не мали належної джерельної бази – основний масив нотних та літературних джерел відповідної тематики був «законсервований» в архівах СРСР.

Політична «відлига» 1960-х років відкрила певні можливості для розвідок у галузі національного духовно-музичного мистецтва, які поновилися завдяки подвижницьким зусиллям окремих ентузіастів. Утім, реальні передумови для системного вивчення давньої церковної музики з'явилися лише з кардинальними змінами в суспільстві на зламі 1980–1990-х років – демократизацією, національно-духовним відродженням та крахом тоталітарної радянської держави.

Обов'язковим етапом наукових розвідок у цій царині був пошук та каталогізація відповідних нотних і літературних джерел. Наступним етапом стало джерелознавче та історико-музикознавче опрацювання матеріалів. Чимале значення мала докторська дисертація Марини Рибцарєвої (1989), присвячена панорамному огляду класицистичного духовного концерту в Російській імперії. Матеріали цієї праці видано 2006 р. як монографію [14]. Важливими кроками в опрацюванні спадщини А. Веделя, зокрема концертів з автографа майстра⁸, були кандидатська дисертація (1993) та статті Тетяни Гусарчук [6; 4; 5]. У 1997 р. в упорядкуванні дослідниці вийшов анований покажчик творів А. Веделя [1]. Видання 2004 р. фундаментальної праці Антоніни Лебедевої-Ємеліної – каталогу церковно-музичних творів митців,

⁸ Київ, Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського, Інститут рукопису, фонд 301, од. зб. 326 п: Автограф хорових творів А. Веделя (рукописна партитура [1794–1798 pp.]).

які працювали в Російській імперії в добу Класицизму [13], – надало поштовх до нових розвідок. У цьому каталозі було подано джерело-знавчу інформацію про всі відомі в науковій сфері на час його видання композиції С. Дегтярьова і доповнено інформацію покажчика Т. Гусарчук стосовно творів А. Веделя. Із цієї публікації стало відомо зокрема про вміст рукописного збірника концертів С. Дегтярьова, який вважається його автографом і доступ до якого був і залишається обмеженим⁹. Те, що цей манускрипт писаний рукою С. Дегтярьова, не підтверджено науково, проте належність уміщених у збірнику творів перу цього митця не викликає сумнівів у музикознавців. Більшість із вісімнадцяти концертів, наявних у рукопису, відомі як дегтярьовські й за іншими нотними джерелами; до того ж назви всіх уміщених у збірнику циклів згадуються з прізвищем С. Дегтярьова або його псевдонімом (Степан Никсеєв) у нотних реєстрах межі XVIII–XIX ст.¹⁰ та середини XIX ст.¹¹

Наявність автографа А. Веделя та манускрипту, який вважається автографом С. Дегтярьова, а також низки інших рукописів кінця XVIII – початку XIX ст. із творами цих митців дала змогу простежити особливості їхніх індивідуальних стилів. Однак в уцілілих нотних манускриптах зазначеного часу наявні лише частини спадщин С. Дегтярьова й А. Веделя – багато їхніх композицій відомі нині тільки за рукописними і друкowanними списками межі XIX–XX ст. та пізнішого часу.

Одним із першорядних на сьогодні завдань дослідження творчості С. Дегтярьова й А. Веделя є з'ясування авторської належності низки

⁹ Москва, Останкинский дворец-музей творчества крепостных, фонд письменных источников, ед. хр. 567: Сборник концертов С. Дегтярёва (рукописна партитура [1809–1813 pp.]).

¹⁰ Москва, Государственный музей музыкальной культуры имени М. И. Глинки, отдел архивно-рукописных материалов, фонд 283, ед. хр. 25: Каталог певческой ноте, писанный 1793 года генваря 16 дня (з нотними інципітами); Московские ведомости. – 1797. – № 22. – 18 марта; 1802. – № 79. – 1 октября; 1804. – № 80. – 5 октября; 1807. – № 18. – 2 марта; 1808. – № 45. – 3 июня (оголошення про продаж рукописних нот на замовлення).

¹¹ Санкт-Петербург, Российский государственный исторический архив, фонд 1088, оп. 3, ед. хр. 1732: Реестр Духовным пьесам, находящимся в певческом отделении [библиотеки] его сиятельства графа Д. Н. Шереметева (складено в 1830–1850-ті роки). – Л. 2 об. – 3, 6 об. – 7 об, 11 об. – 12 об., 15 – 15 об.

творів, які фігурують у різних джерелах із різною атрибуцією. Необхідність вирішення цього завдання зумовлюється тим, що більшість полотен означеної категорії є не просто історичними пам'ятками – вони становлять значну мистецьку цінність і активно функціонують у виконавській практиці. Ідеться насамперед про композиції, приписані в одних джерелах С. Дегтярьову, а в інших – А. Веделю. Наразі це завдання вирішене частково. Відновлено авторство С. Дегтярьова в концертах «Благословлю Господа, вразумившого мя», «Величая, величаю Тя, Господи» та «Господи Боже мой, на Тя уповах», опублікованих під прізвисьмом А. Веделя у збірнику концертів А. Веделя і С. Дегтярьова, випущеному 1917 р. в Петрограді видавництвом П. Киреева – ці твори були виявлені в «автографі» С. Дегтярьова та інших давніх рукописах, у яких фігурують як дегтярьовські або анонімні.

Уточнення авторства творів, приписаних в одних джерелах С. Дегтярьову, а в інших – А. Веделю, пов'язане з певними труднощами. З одного боку, музичні мови цих митців значною мірою споріднені, що зумовлено спільними інтонаційними витоками та жанрово-стильовими засадами їхньої творчості (орієнтація переважно на класицистичний стиль, належність до школи Дж. Сарті, праця виключно в хорових жанрах, домінування мелодії як провідного засобу музичної виразності, вплив українського пісенного мелосу). Із другого боку, більшість композицій означеної категорії відома нині лише за джерелами межі ХІХ–ХХ ст., у яких нотні тексти тією чи іншою мірою віддалені від оригіналів і здебільшого позначені слідами редакторських правок, а часом навіть суттєвих переробок. При таких обробках індивідуальні стильові риси творів нерідко нівелювались. Це стосується насамперед богослужбових композицій, адже в них особистість автора і так відбивалася зазвичай менш яскраво, ніж у концертах.

З'ясуванню авторської належності піснеспіву «Світе тихий» до *мінор*, концертів «Слиши, дщи, і виждь» *Ре мажор* та «Ти моя кріпость, Господи» (*Мі-бемоль мажор*) присвячено статті автора цих рядків [10], [11], [12]. Два названі концерти, як і три згадані раніше, були опубліковані як веделівські у збірнику концертів А. Веделя і С. Дегтярьова 1917 р. видання; водночас у рукописних нотних джерелах концерт «Слиши, дщи, і виждь» фігурує як анонімний та як дегтярьовський, концерт «Ти моя кріпость, Господи» – як анонім-

ний. Притому в літературних джерелах ХІХ ст. згадуються відповідні концерти С. Дегтярьова, тоді як про твори А. Веделя з такими титульними словами немає жодного повідомлення. Грунтовний стильовий аналіз цих двох полотен дав змогу відвести авторство А. Веделя і підтвердити авторство С. Дегтярьова. Піснеспів «Світе тихий» до *мінор* фігурує і в рукописних, і у друкованих нотних джерелах і як веделівський, і як дегтярьовський. Стильовий аналіз композиції свідчить на користь її належності перу А. Веделя.

На часі робота з уточнення атрибуції інших творів розглядуваної групи. Результати стильового аналізу цих композицій дають підстави стверджувати, що С. Дегтярьов є автором так званої «Полтавської» Херувимської (*Мі-бемоль мажор*)¹², концертів «Гряди от Ливана, невісто» (*До мажор*) та «Доколі, Господи, забудеши мя» *фа мінор* у чотирьох частинах (не плутати з однойменним концертом А. Веделя з автографа, теж *фа мінор*, у трьох частинах)¹³, а А. Ведель є автором циклу вінчальних тропарів «Ісаіє, ликуй» (*Ре мажор*)¹⁴. Останній із

¹² Окрема рукописна партитура 1957 р. з архіву Московського патріарха Пимона: «Полтавская» Херувимская песнь. Муз. С. Дегтярёва. Шифр П 20/31; Окрема рукописна партитура 1990 р. з приватної колекції Анатолія Мезенцева (Москва): А. Ведель. Херувимская. Переписана з давніших рукописних нот із бібліотеки хору Богоявленського Слоховського собору в Москві. Варіант твору з рукопису 1957 р. опубліковано у вид.: Херувимська пісня України та її діаспори: Антологія / упоряд. Г. Куземська, Д. Редчук; муз. ред. О. Ярмак; вид. парафії Св. Архістратига Михаїла, Київ (Пирогів). — К.: КЖД Софія, 2010. — С. 193–194.

¹³ Джерела нотних текстів цих концертів перелічено в каталозі А. Лебедєвої-Ємельної [13, с. 385–386, 395–396].

¹⁴ Духовно-музыкальная хрестоматия. Под ред. М. А. Лагунова. — СПб.: П. М. Киреев, Ценз. 1911. — Вып. I. «Венчание». Для малого смешанного хора. — Сборник духовно-музыкальных песнопений разных авторов. «Венчание». Для малого смешанного хора. Под ред. М. А. Лагунова. № 21. — Пг.: П. М. Киреев, Ценз. 1916. — № 14. — С. 21–23 (у *До мажорі*, із позначкою «Муз. Неизвестного»). Репринтне видання збірника: М.: Живоносный источник, 1999; Вінчання на міш. хор в укр. мові / зібрав і написав: Митр. Прот. Андрій Двораківський. — [Українська православна церква у США], 1971 (склографічне вид.). — № 13. — С. 18–21 (у *Сі-бемоль мажорі*, музичний матеріал пристосовано до україномовного словесного тексту, під прізвищем А. Веделя). Оригінальну тональність (*Ре мажор*) встановлено за альтовою та басовою партіями твору, знайденими серед рукописних нотних збірників кінця ХІХ ст.: Київ, Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського, Інститут рукопису, фонд 177, од. зб. 54, 200 (поголосники). — № 18/3 (без зазначення автора).

названих творів фігурує в різних нотних джерелах як анонімний та як веделівський, однак у літературних джерелах ХІХ ст. не виявлено згадок про такий опус А. Веделя, натомість є посилання на дегтярьовську композицію відповідної назви, не знайдену досі в нотних джерелах, – це й зумовило необхідність перевірити атрибуцію полотна.

Другим, не менш важливим завданням дослідження спадщин С. Дегтярьова й А. Веделя є нотно-текстологічні студії їхніх композицій. Усі твори А. Веделя, які збереглися у нотних рукописах кінця ХVІІІ – початку ХІХ ст., на сьогодні опубліковані в первісному вигляді. Це переважно опуси, наявні в автографі¹⁵. Натомість із численних творів С. Дегтярьова, які збереглися у манускриптах означеного часу, в оригінальному викладі опубліковано менше половини – лише одинадцять концертів¹⁶ і Літургію¹⁷. Що ж до решти композицій означеної групи, то їх автентичні нотні тексти все ще залишаються недоступними для широкого музичного загалу. Давно назріла потреба видати ці твори (концерти) за першоджерелами, які зберігаються в Москві¹⁸ та Санкт-Петербурзі¹⁹. Це сприяло би повноцінному вхо-

¹⁵ Ведель А. Божественна Літургія св. Іоанна Золотоустого та 12 духовних хорових концертів. Перше повне видання збереженої авторської рукописної спадщини / Артем Ведель ; під ред. В. Колесника ; [вст. ст. Т. Гусарчук, В. Колесника]. — К. ; Едмонтон ; Торонто : Укр. муз. тов-во Альберти ; Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського ; Нац. муз. академія України ім. П. І. Чайковського, 2000.

¹⁶ Дегтярёв С. Двенадцать духовных концертов для хора без сопровождения / Степан Дегтярёв ; предисл. А. В. Лебедевой-Емилиной, коммент. и науч. реконструкция концертов А. В. Лебедевой-Емилиной (№№ 1–8), Н. И. Тетериной (№№ 9–12). — М. : Живоносный источник, 2006. — С. 34–183.

¹⁷ Дегтярёв С. А. Литургия до мажор / С. А. Дегтярёв ; публ. партитуры, ред. нотного текста, перелож. для ф-но и науч. исслед. А. В. Лебедевой-Емилиной // Традиционные жанры русской духовной музыки и современность : сб. ст. и исслед. / ред.-сост. Ю. И. Паисов. — Вып. 2. — М. : Композитор, 2004. — С. 108–161.

¹⁸ Государственный музей музыкальной культуры имени М. И. Глинки, отдел архивно-рукописных материалов, фонд 283, ед. хр. 903–906, 918–921 (збірники-поголосники межі ХVІІІ–ХІХ ст.), ед. хр. 4, 48, 51 (збірники-поголосники 1806–1811 рр., без партії альтя); Останкинський дворець-музей творчєства крепостных, фонд письменных источников, ед. хр. 567: Сборник концертов С. Дегтярёва (рукописна партитура [1809–1813 рр.]).

¹⁹ Российская национальная библиотека имени М. Е. Салтыкова-Щедрина, отдел рукописей, фонд 1021, оп. 3 (1), ед. хр. 2 (збірник-партитура межі ХVІІІ–ХІХ ст.);

дженню значної частини дегтярьовської спадщини до виконавської та науково-дослідної сфер, а відтак і увиразненню індивідуально-стильового портрету майстра.

У тих випадках, коли композиції С. Дегтярьова й А. Веделя не збереглися у ранніх рукописах, однак наявні у двох або кількох не споріднених між собою нотних джерелах межі XIX–XX ст. та пізнішого часу, має бути здійснений порівняльний текстологічний аналіз різних варіантів твору, аби виявити найоптимальніший із них щодо відповідності авторському стилю. При потребі має бути реставрована партитура твору на основі текстів наявних джерел. Ці завдання ускладнені тим, що не всі варіанти таких композицій доступні дослідникам. Так, практично недосяжним для українських та більшості російських учених залишається величезний рукописний збірник духовних концертів із приватного зібрання архимандрита підмосковної Троїце-Сергієвої лаври Матфея²⁰. У тому збірнику, як відомо зі згаданого раніше каталогу А. Лебедевої-Ємеліної, наявні тексти концертів С. Дегтярьова, А. Веделя та інших авторів XVIII–XIX ст. Важкодоступними для українських дослідників є й рукописні нотні збірники з колекції колишнього Синодального училища церковного співу в Москві²¹. У тих манускриптах теж містяться цінні для науковців і навіть унікальні тексти дегтярьовських і веделівських композицій.

Деякі джерела нотних текстів творів С. Дегтярьова й А. Веделя все ще належить відшукати. Зусиллями московського видавничого центру «Живоносный источник» на чолі з Олегом Бичковим було зібрано раритетну серію опублікованих у Петербурзі в 1911–1917 рр. видавництвом П. Кирєєва нотних збірників, у яких серед іншого наявні твори названих митців, зокрема й відомі нині лише за цим джерелом.

оп. 2, ед. хр. 32 (два концерти С. Дегтярьова, партитура 1802 р.); Российский государственный исторический архив, фонд 1119, оп. 1, ед. хр. 58 (рукописний збірник-партитура 1825 р.).

²⁰ Сергиев Посад, Собрание архимандрита Матфея (Л. Мормыля), Сборник духовных концертов (рукописна партитура межі XIX–XX ст.).

²¹ Московская государственная консерватория имени П. И. Чайковского, Научно-музыкальная библиотека имени С. И. Танеева, отдел редких изданий и рукописей, шифры X-41078, X-41408, X-41414, X-41415, X-41750 (рукописні збірники-партитури межі XIX–XX ст.).

Із 1997 р. здійснюється репринтне відтворення цієї серії. Водночас досі недоступною залишається низка публікацій дегтярьовських та веделівських композицій, випущених на початку ХХ ст. в Петербурзі видавництвом П. Селіверстова (окремі видання журналу «Музыка и пение» за редакцією М. Гольтисона) і товариством «Нотно-книжное дело». Відомості про ці публікації подавались у рекламних оголошеннях згаданих видавництв. Примірники деяких із цих видань після 1917 р. були вивезені до Північної Америки.

Окремої уваги заслуговують збірники духовно-музичних творів, видані в Українській діаспорі США, насамперед антології за редакцією В. Завітневича²². Ці публікації, які ґрунтувались переважно на друкованих нотних текстах петербурзьких видань початку ХХ ст. та на рукописних текстах межі ХІХ–ХХ ст., становлять чималу цінність (насамперед текстологічну) для дослідників давньої духовної музики.

Не виключено, що згодом можуть бути виявлені цікаві знахідки у приватних нотних колекціях, якими час від часу поповнюються фонди державних архівів та церковних бібліотек.

Висновки. Вирішення окреслених завдань потребує чималих зусиль музикознавців і навряд чи можливе в повному обсязі в короткотривалій перспективі без належної підтримки на державному рівні, без розробки та втілення масштабної програми зі збереження національної музичної спадщини. Поступальний рух у цьому напрямі відкриє можливості ширшого і глибшого осягнення мистецького феномену творчості С. Дегтярьова й А. Веделя, а також духовної музики класицистичної доби загалом. Плекаючи нетлінне мистецтво минулих епох, розчищаючи його від часових нашарувань і відроджуючи до нового життя, ми закладаємо підвалини для духовного розвитку майбутніх поколінь нашого суспільства, для усвідомлення ним своєї національно-культурної ідентичності.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Анотований покажчик творів Артема Веделя (1767–1808) / упорядкув. Т. В. Гусарчук ; ред. А. В. Кутасевича. — К. : Хорова б-ка камерного хору «Київ», 1997. — 36 с.*

²² Нью-Йорк, Науково-богословський інститут Української православної церкви в США, 1960-ті роки.

2. Горяйнов Ю. С. *России славу пел [Степан Дегтярёв]* / Ю. Горяйнов. — Воронеж : Центр-Чернозем. кн. изд-во, 1987. — 151 с.
3. Горяйнов Ю. С. *Степан Аникиевич Дегтярёв (1766–1813)* / Ю. С. Горяйнов. — Изд. 2, уточн. — Белгород : Везелица, 1993. — 73 с.
4. Гусарчук Т. В. *Артемій Ведель* / Т. Гусарчук // *Український музичний архів. Документи і матеріали з історії української музичної культури.* — Вип. 2. — К. : Центрмузінформ, 1999. — С. 69–101.
5. Гусарчук Т. В. *Дванадцять хорових концертів з автографу А. Веделя* / Т. Гусарчук // *Український музичний архів. Документи і матеріали з історії української музичної культури.* — Вип. 1. — К. : Центрмузінформ, 1995. — С. 53–67.
6. Гусарчук Т. В. *Хоровое наследие А. Л. Веделя: стилевые и текстологические проблемы* : дис. ... канд. искусствоведения : спец. 17.00.02 «Музыкальное искусство» / Гусарчук Татьяна Владимировна ; КГК им. П. И. Чайковского. — К., 1992. — 283 с.
7. Кук В. С. *Артем Ведель-Ведельський (1767–1808). Арешт та ув'язнення (1799–1808)* / Василь Кук // *Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського.* — Вип. 11 : *Постать Артема Веделя в історико-культурному контексті.* — К., 2001. — С. 18–36.
8. Кук В. С. *Артем Лук'янович Ведель (Ведельський): матеріали на допомогу лекторові* / В. С. Кук. — К. : Укр. тов-во охорони пам'ятників історії та культури, 1971. — 24 с.
9. Кук В. С. *Його згубили талант і рабство [Степан Дегтяревський]* / Василь Кук // *Україна.* — 1989. — № 40. — С. 14–15.
10. Кутасевич А. В. *А. Ведель. Пісенспів «Світе тихий» до мінор: питання авторства* / Андрій Кутасевич // *Мистецькі обрії '2009. Актуальні проблеми мистецької практики і мистецтвознавчої науки.* — Вип. 2 (11) / *Ін-т проблем сучасного мистецтва Академії мистецтв України.* — К. : ІПСМ АМУ ; КЖД «Софія», 2009. — С. 234–247.
11. Кутасевич А. В. *С. Дегтярьов. Концерт «Слиши, діци, і виждь» (ре мажор). Питання авторства* / Кутасевич А. В. // *Часопис Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського : наук. журн.* — 2010. — № 3 (8). — С. 134–149.
12. Кутасевич А. В. *Степан Дегтярьов. Концерт «Ти моя кріпость, Господи».* Питання авторства / Кутасевич Андрій // *Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського.* — Вип. 85 :

Духовна культура України: традиції та сучасність : зб. ст. — К., 2010. — С. 163–189.

13. Лебедева-Емелина А. В. *Русская духовная музыка эпохи классицизма (1765–1825). Каталог произведений / А. В. Лебедева-Емелина.* — М. : Прогресс-Традиция, 2004. — 656 с.

14. Рыцарева М. Г. *Духовный концерт в России второй половины XVIII века / Марина Рыцарева.* — СПб. : Композитор • Санкт-Петербург, 2006. — 244 с.

15. Соневицький І. *Артем Ведель і його музична спадщина / Ігор Соневицький.* — Нью-Йорк, 1966. — 177 с.

КУТАСЕВИЧ А. В. Актуальні питання дослідження духовно-музичних спадщин Степана Дегтярьова й Артема Веделя. Характеризується сучасний стан вивченості духовно-музичної творчості двох видатних українських майстрів другої половини XVIII – початку XIX ст. Визначаються першорядні завдання в дослідженні спадщин митців – з’ясування авторства в низці творів і текстологічні студії композицій. Висвітлюються напрацювання в цих напрямках, окреслюються перспективи подальших досліджень.

Ключові слова: духовно-музичні твори С. Дегтярьова й А. Веделя, нотні джерела, стильовий аналіз, текстологічний аналіз, атрибуція, реставрація партитур.

КУТАСЕВИЧ А. В. Актуальные вопросы исследования духовно-музыкального наследия Степана Дегтярёва и Артёма Веделя. Характеризуется современное состояние изученности духовно-музыкального творчества двух выдающихся украинских мастеров второй половины XVIII – начала XIX вв. Определяются первостепенные задачи в исследовании наследия музыкантов – выяснение авторства в ряде сочинений и текстологическое изучение композиций. Освещаются наработки в этих направлениях, очерчиваются перспективы дальнейших исследований.

Ключевые слова: духовно-музыкальные произведения С. Дегтярёва и А. Веделя, нотные источники, стилевой анализ, текстологический анализ, атрибуция, реставрация партитур.

KUTASEVYCH A. V. The Topical Issues of the Research of the Sacred Music Works by Stepan Degtiarev and Artem Vedel. The present-day situation in

the study of the sacred music works by the two outstanding Ukrainian masters of the second half of the 18th – early 19th centuries has been characterized. The clarification of the authorship in some works and the textual study of the compositions as the top-priority tasks in the research of the musicians' heritages have been defined. The achievements in this field have been elucidated, and the prospects of the following investigations have been featured.

Key words: S. Degtiarev's and A. Vedel's sacred music works, music sources, style analysis, textual analysis, attribution, restoration of score.

УДК 78.03 : 785.74

Оксана Гаргай

**А. КОС-АНАТОЛЬСЬКИЙ:
ЖАНРОВІ РІЗНОВИДИ ТАНЦЮВАЛЬНИХ МІНІАТЮР
ДЛЯ СКРИПКИ І ФОРТЕПІАНО**

Прагну сучасного музичного вираження,
але ревню берегу вічне серце музики – мелодію.

А. Кос-Анатольський

Об'єктом даної статті є континуум скрипкової мініатюри у творчості А. Кос-Анатольського; **предметом** – жанрово-стильова атрибуція низки творів малої форми; **метою** – докладний аналіз «Мазурки», «Танцю Дзвінки», «Вальсу».

Скрипковий доробок А. Й. Кос-Анатольського (1909–1983) – провідного представника Львівської композиторської школи повоєнного часу – складає вагомий і художньо вартісний внесок до його загальної інструментальної спадщини. Лівову частку у ній займають сольні фортепіанні твори, порівняно меншу – твори для віолончелі соло. Між цими полюсами барвисту й по-своєму ошатну нішу займають скрипкові опуси композитора. Для скрипки в супроводі фортепіано Кос-Анатольським створено більше десятка різнопланових композицій, які заслуговують широкого визнання і популяризації в педагогічній та виконавській сферах нашого музичного сьогодення. До них автор звертався епізодично, причому в поважному часовому проміжку, що охоплює чотири десятиліття – від кінця 40-х до початку 80-х ро-